

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансового менеджменту та фондового ринку

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
за освітньо-професійною програмою
«Фінанси, фінансовий менеджмент та страхування»

на тему: «Кредитний портфель комерційного банку»

Виконавець:

студентка центру заочної форми
навчання

Полякова Олександра Миколаївна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

ст. викладач

(науковий ступінь, вчене звання)

Сташкевич Наталія Миколаївна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Кредитна діяльність банку виступає одним з важливих джерел залучення коштів у економіку країни і підтримку її раціонального функціонування. Банки за рахунок кредитної діяльності підвищують активність державного та підприємницького секторів економіки, домогосподарств. Проте сьогодні процес банківського кредитування потребує вдосконалення. Це стосується й формування кредитного портфеля, який займає чільне місце у пріоритетах діяльності комерційних банків, оскільки дозволяє більш чітко розробляти їхню стратегію і тактику, а також визначати можливості з кредитування клієнтів і розвитку ділової активності. Ефективний та якісний кредитний портфель сприяє максимізації доходності як окремого банку, так і загального результату діяльності банківської системи України.

Правильна організація банківського кредитування, розробка ефективної та гнучкої системи управління кредитними операціями, належне забезпечення його оперативною та вірогідною обліковою інформацією є основою фінансової стабільності й ринкової стійкості банків. В умовах негативного впливу наслідків економічної кризи особливої актуальності набуває формування оптимального кредитного портфеля банку з метою підвищення ефективності його діяльності шляхом впровадження відповідної кредитної політики.

Питанням формування кредитного портфеля банку присвячено роботи таких науковців як: І.А. Аванесова, Г.П. Бортніков, Ю.В.Бугель, В.В. Вітлінський, В.Я. Вовк, В.М. Голуб, О.В. Дзюблюк, Е.Дж.Долан, С.Б. Єгоричева, В.В. Коваленко, Т.Т. Ковальчук, Л.В. Кузнєцова, О.И. Лаврушин, В.Д. Лагутін, С.В. Міщенко, С.В. Науменкова, І.Б. Охріменко, Л.О. Примостка, Г.С.Панова, Л.М. Рябініна, В.А.Челноков К.Ф. Черкашина, О.О. Чуб та інших.

Незважаючи на значну кількість праць питання аналізу динаміки на оцінки ефективності кредитного портфеля потребує подальшого дослідження

Метою дослідження є дослідження теоретичних, методологічних та практичних аспектів формування кредитного портфеля банку та аналіз кредитного портфеля банківської установи.

Завдання дослідження:

- розглянути теоретичні основи формування кредитного портфеля банку;
- оцінити динаміку та ефективність кредитних портфелів банків України;
- проаналізувати й оцінити структуру та динаміку кредитного портфеля на прикладі АТ «ПУМБ»;
- обґрунтувати напрями підвищення ефективності кредитного портфеля банків України.

Об'єктом дослідження виступають економічні процеси, пов'язані з організацією кредитної діяльності комерційних банків.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні основи формування кредитного портфеля банків України.

Методи дослідження. У роботі використано сукупність методів наукового пізнання, комплекс загальнонаукових і спеціальних методів дослідження: діалектичний, аналітичний, економіко-статистичні методи. Крім того, використовувались методи системного та структурного аналізу, порівняльний та інші.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативно-правові документи, що регулюють банківську систему України, нормативні акти та статистичні дані Національного банку України, наукові праці провідних вітчизняних і зарубіжних учених, періодичні видання, інтернет-ресурси, статистичні показники діяльності банків України, фінансова звітність АТ «ПУМБ» за 2015–2019 рр.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, використаних джерел, додатків. Загальний обсяг роботи становить 67 сторінок, включаючи 17 таблиць, 5 рисунків, 5 додатків і список використаної літератури із 36 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **«Теоретичні аспекти формування кредитного портфелю комерційного банку»** розкриваються теоретичні основи формування кредитного портфелю комерційного банку, розглянута методика оцінки ефективності кредитної політики та кредитного портфелю комерційного банку.

У другому розділі **«Аналіз та оцінка кредитного портфелю комерційного банку (на прикладі АТ «ПУМБ»)»** проведено аналіз фінансової діяльності банку та визначена позиція банку на ринку фінансових послуг. Досліджені особливості управління активами банку та їх якість. Проведено аналіз кредитного портфелю АТ «ПУМБ»

У третьому розділі **«Шляхи покращення системи формування та використання кредитного портфелю комерційного банку»** представлені напрями підвищення ефективності кредитного портфелю банку АТ «ПУМБ».

ВИСНОВКИ

Узагальнення та систематизація підходів до розуміння сутності поняття «кредитного портфеля банку» дозволили розглянути кредитний портфель банку як структурований портфель активів, що піддається оцінці, сегментації, класифікації та управлінню, характер якого документально заздалегідь визначається кредитною політикою — стратегією і тактикою банку щодо

залучення коштів та спрямування їх на кредитування його клієнтів на основі принципів кредитування.

На основі аналізу динаміки кредитного портфеля банків за 2013-2019 рр. встановлено, що в останні роки роль кредитів в активах банків посилилась, у 2017 р. їх частка дещо впала спочатку до 78,03%, у 2018 році підвищилася до 82,21%, а в 2019 році знов знизилася до 69,16%. Загалом за період дослідження частка кредитів знизилася на 2,15%. Спадна тенденція виникла як результат кризових явищ в банківській системі. Аналіз також показав, що активи банків у 2019 році порівняно з 2018 роком зросли, що говорить про хорошу роботу банків у примноженні своїх активів.

Теоретичні основи формування кредитного портфеля банку дають можливість розпізнати негативні сторони в розміщенні кредитів, розширяти чи стримувати кредитні операції, поліпшувати їх структуру, визначити найбільш прийнятну для банку стратегію у здійсненні кредитної політики, тому під час аналізу кредитного портфеля АТ «ПУМБ» за 2015–2019 рр. були виявлені як позитивні, так і негативні моменти. Але та негативна ситуація, яка спостерігається, свідчить про зниження питомої ваги кредитного портфеля в активах банку у зв'язку зі зниженням платоспроможності клієнтів та кризової ситуації в країні в цілому.

Оцінка ефективності кредитного портфеля банків дозволила встановити, що ефективним є той кредитний портфель, який має високу дохідність та низьку ризикованість. В роботі було виявлено прямий зв'язок між дохідністю від кредитної діяльності банків та їхньою ризикованістю. Також було виявлено обернену залежність між відносними величинами дохідності та ризику, що показує наявність зв'язку між дохідністю та вже набутою ризикованістю, а не потенційною. Таким чином, запропоновано визначення ефективності кредитного портфеля на підставі відношення відносної величини дохідності до відносної величини ризику кредитних операцій. Чим вищого значення набуватиме даний показник, тим ефективнішим є кредитний портфель банку.

Ефективність кредитного портфеля банку може бути досягнуте шляхом результативного управління ним. Для цього банкам необхідно розробляти кредитну політику, яка буде спрямована на мінімізацію рівня ризику над можливою прибутковістю кредитної операції. Цьому сприятиме покращення інформаційного забезпечення у процесі оцінки кредитоспроможності позичальників за рахунок чого знизиться рівень ризиків кредитування і кредитного портфеля банків в цілому.

Ефективному та раціональному використанню кредитних ресурсів та покращенню кредитних операцій сприятимуть такі заходи:

- під час надання кредиту в ціні слід урахувувати строк позички, попит на вільні кредитні ресурси, якість застави, ставку банків-конкурентів;
- ринкова вартість застави повинна переглядатися на час оцінки розміру необхідного резерву під основну кредитну операцію;
- необхідно покращити якість кредитного портфелю і збільшити питому вагу «стандартних» кредитів;

- покращити ведення обліку кредитних операцій у межах дії Національних положень (стандартів) шляхом упровадження автоматизації обліку з широким використанням комп'ютерних мереж, що поліпшить якість виконуваних бухгалтерських операцій;

- ширше застосовувати як статистичні, вибіркові дані, так й експертну інформацію;

- ширше використовувати запропонованої системи показників аналізу кредитоспроможності позичальника, яка б урахувала його кредитну історію та специфіку діяльності;

- доцільно замість використання систем обробки даних, які розв'язують розрізнені завдання аналізу кредитного ризику на основі жорстких алгоритмів обчислень, перейти до розроблення інтелектуальних інтегрованих систем;

- необхідно вивчити систему рейтингових оцінок, що застосовуються за кордоном, і показники, які використовуються в них, для уникнення відмінностей у методиці розрахунку показників ліквідності балансів комерційних банків під час проведення аудиту.

Розроблені заходи щодо надання кредитів доцільно втілити в технологічні карти операції з кредитування в банківських установах.

Головними напрямками подальшого розвитку кредитування в Україні повинно стати використання кращих практик у сфері оцінки кредитоспроможності позичальників, законодавче врегулювання відносин між суб'єктами кредитного процесу, зокрема між колекторами та боржниками, стимулювання позичальників до підвищення свого кредитного рейтингу, підвищення рівня фінансової грамотності населення та довіри до банківської системи.

АНОТАЦІЯ

Полякова О. М. «Кредитний портфель комерційного банку»

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»_за освітньо-професійною програмою Фінанси, фінансовий менеджмент та страхування

Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2020.

У роботі розглядаються теоретичні та практичні питання формування кредитного портфелю комерційного банку. Визначена роль кредитного портфелю як визначальної складової доходних активів банку..

Проведено аналіз фінансової діяльності банку АТ «ПУМБ» та визначена позиція банку на ринку фінансових послуг. Досліджені особливості формування кредитного портфелю та його якість. Зроблено пропозиції щодо підвищення ефективності кредитного портфелю банку.

Ключові слова: фінансова установа, фінансова діяльність, активи банку, пасиви банку, кредитно-інвестиційний портфель, кредити банку, ресурсна база.

ANNOTATION

Polyakova O.M. "Loan portfolio of a commercial bank"

Qualification work for a bachelor's degree in specialty 072 "Finance, Banking and Insurance" in the educational-professional program Finance, Financial Management and Insurance

Odessa National Economic University. - Odessa, 2020.

The paper considers theoretical and practical issues of forming a loan portfolio of a commercial bank. The role of the loan portfolio as a determining component of the bank's income assets is determined.

An analysis of the financial activities of the bank JSC "FUIB" and determined the position of the bank in the financial services market. Peculiarities of loan portfolio formation and its quality are studied. Proposals have been made to increase the efficiency of the bank's loan portfolio.

Key words: financial institution, financial activity, bank assets, bank liabilities, credit and investment portfolio, bank loans, resource base.